

РЕЦЕНЗІЯ

доктора психологічних наук, професора

Зоряни Ярославівни КОВАЛЬЧУК

на дисертаційну роботу Маланчука Антона Михайловича

«УПРАВЛІНСЬКИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

В УМОВАХ ВПЛИВУ ЗАГРОЗ»

подану на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 073 «Менеджмент»

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. У сучасних умовах господарювання підприємства змушені функціонувати під впливом численних загроз, що формуються як у внутрішньому, так і у зовнішньому середовищі. Нестабільність економічних процесів, суспільні зміни, поглиблення глобалізаційних тенденцій та зростання рівня невизначеності значно ускладнюють забезпечення стабільної діяльності суб'єктів господарювання. За таких обставин питання формування управлінського механізму забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства набуває особливої наукової та практичної значущості.

Суттєві трансформації відбуваються не лише в економічній сфері, але й у соціальному середовищі підприємств. Серед найбільш відчутних викликів слід виокремити погіршення кадрового забезпечення, активізацію міграційних процесів, зміну умов зайнятості, зниження рівня соціальної захищеності працівників та посилення соціальної напруги. У результаті соціальна складова дедалі більше впливає на загальний рівень економічної стійкості підприємства, що потребує застосування комплексних управлінських рішень та нових підходів до системи безпеки.

За умов постійних змін та зростання кількості загроз підприємствам необхідно не лише реагувати на ризики, а й формувати механізми їх попередження та мінімізації. Саме тому особливої актуальності набуває розроблення управлінського механізму, здатного забезпечити адаптацію підприємства до кризових явищ, підтримання стабільності внутрішніх процесів, ефективне використання трудового потенціалу та підвищення результативності управління. Важливо, щоб така система мала стратегічне спрямування та забезпечувала довгострокову стійкість підприємства в умовах нестабільного середовища.

Дисертаційна робота Маланчука А. В. спрямована на дослідження теоретичних і прикладних аспектів формування управлінського механізму забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства з урахуванням сучасних викликів і загроз. У роботі обґрунтовано підходи до вдосконалення

системи управління безпекою підприємства та запропоновано практичні рекомендації щодо підвищення її ефективності.

Тематика дисертації відповідає напрямам науково-дослідної діяльності Львівського державного університету внутрішніх справ і виконана в межах наукової теми «Економічна безпека соціально-економічних систем: проблеми теорії та практики» (0121U112498, 0124U004437).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи. Зміст дисертаційної роботи Маланчука А. В. свідчить про належний рівень аргументованості представлених наукових положень, висновків і практичних рекомендацій. Дослідження вирізняється цілісністю побудови, логічною структурою та послідовним розкриттям проблематики формування управлінського механізму забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства в умовах впливу загроз.

У процесі виконання роботи здобувач продемонстрував ґрунтовне володіння теоретичними засадами досліджуваної тематики, здійснив критичне опрацювання наукових підходів та сучасних наукових напрацювань у сфері економічної безпеки й управління підприємствами. Це дало можливість сформулювати обґрунтовані висновки та запропонувати власне бачення вирішення досліджуваної проблеми.

Важливим аспектом роботи є використання комплексу взаємопов'язаних методів дослідження, підібраних відповідно до поставленої мети та визначених завдань. Поєднання загальнонаукових і спеціальних методів забезпечило належний рівень достовірності отриманих результатів, а також сприяло комплексному аналізу процесів формування та функціонування системи соціально-економічної безпеки підприємства.

Про належний рівень достовірності результатів свідчить також їх апробація під час участі автора у науково-практичних конференціях та інших наукових заходах. Основні положення дисертації отримали фахове обговорення, що підтверджує їх актуальність, практичну цінність і наукову обґрунтованість.

Загалом результати дослідження характеризуються науковою новизною та мають вагомe значення для подальшого розвитку теоретичних і прикладних підходів до формування ефективного управлінського механізму забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств в умовах сучасних внутрішніх і зовнішніх викликів.

Науковий рівень дисертації та наукових публікацій здобувача. Дисертаційна робота Маланчука А. В. підготовлена українською мовою та оформлена відповідно до встановлених вимог Міністерства освіти і науки України. Структура дослідження є логічною та послідовною, а зміст дисертації відповідає напрямам міждисциплінарної освітньо-наукової програми «Економічна безпека соціально-економічних систем». Робота характеризується належним рівнем наукової аргументації, чіткістю викладу матеріалу та

дотриманням академічного стилю, що свідчить про високий рівень підготовки здобувача.

У першому розділі дисертації «Теоретико-методичні аспекти управлінського механізму забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства в умовах впливу сучасних загроз» досліджено теоретичні та методичні засади формування управлінського механізму забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства. Автором акцентовано увагу на необхідності адаптації системи управління до сучасних умов нестабільності та зростання ризиків. Розкрито зміст управлінського механізму як сукупності взаємопов'язаних елементів, інструментів і процесів, спрямованих на підтримання стійкості та захищеності підприємства. Також систематизовано підходи до трактування соціально-економічної безпеки підприємства, визначено її основні складові та обґрунтовано значення управлінського механізму у забезпеченні стабільного функціонування суб'єкта господарювання.

У другому розділі «Комплексний аналіз забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств в умовах впливу сучасних загроз» здійснено комплексне дослідження стану соціально-економічної безпеки підприємств хімічної промисловості в умовах дії сучасних дестабілізуючих факторів. Особливу увагу приділено впливу воєнних та кризових процесів на функціонування підприємств галузі, що спричинили суттєві зміни у виробничій, фінансовій і соціальній сферах. На основі проведеного аналізу визначено основні загрози та чинники впливу на рівень безпеки підприємств. Автором запропоновано підхід до інтегрального оцінювання соціально-економічної безпеки із застосуванням системи нормалізованих показників, що дозволило оцінити рівень стійкості підприємств та визначити пріоритетні напрями управлінського реагування. Крім того, розроблено методичний підхід до оцінки ефективності управління безпекою, який поєднує економічні та соціальні критерії оцінювання.

У третьому розділі «Напрями удосконалення управлінського механізму забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства в умовах впливу сучасних загроз» визначено напрями вдосконалення управлінського механізму забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства в умовах сучасних викликів. Значну увагу приділено розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення системи безпеки в контексті цифровізації управлінських процесів та зростання ролі інформаційних ресурсів. Запропоновано модель організації інформаційних потоків у межах управлінського механізму, що сприяє підвищенню ефективності прийняття управлінських рішень. Також автором розроблено підхід до оцінювання впливу загроз на функціонування механізму забезпечення безпеки із використанням багатокритеріального аналізу та експертного оцінювання. Практичну цінність має застосування методології IDEF0 для структурного моделювання управлінського механізму, що дозволило

деталізувати взаємозв'язки між окремими процесами та визначити напрями подальшого вдосконалення системи безпеки підприємства.

Наукова обґрунтованість та новизна представлених результатів проведених досліджень. У дисертаційній роботі наведено нові теоретично й практично обґрунтовані результати дослідження, спрямовані на розв'язання конкретного наукового завдання. Серед основних положень і авторських напрацювань, що відзначаються науковою новизною та оригінальністю, варто виокремити такі:

- теоретико-методичний підхід до визначення впливу основних факторів на ключові соціально-економічні показники діяльності підприємств, що, на відміну від інших, враховує як макроекономічні, так і соціальні фактори, а також галузеві показники для формування відповідного агрегованого інтегрального індексу, який відображає загальний рівень соціально-економічної активності та завдяки застосуванню методу множинної регресії уможливорює ідентифікацію факторів, що спричиняють зміни;

- науково-практичний підхід до визначення рівня ефективності управління соціально-економічною безпекою підприємства, що, на відміну від існуючих підходів, орієнтованих переважно на окремі кількісні або якісні метрики, забезпечує цілісну та об'єктивну оцінку рівня реалізації управлінських заходів забезпечення соціально-економічної безпеки (окремо згруповані індикатори за економічною і соціальною складовими) та має практичну цінність (застосовано на діючих підприємствах хімічної промисловості) для виявлення динаміки загального інтегрального показника за кожною складовою за відповідний проміжок часу;

- технологію моделювання реалізації управлінського механізму забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства в умовах впливу сучасних загроз, яка відрізняється від інших застосуванням методології IDEF0 для декомпозиції та графічної візуалізації процесів і підпроцесів зазначеного механізму з урахуванням негативного впливу цих загроз, що дозволило сформулювати науково обґрунтовану універсальну модель оптимізації безпекових управлінських процедур, і має важливе теоретичне та практичне значення для вдосконалення системи забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства.

- методичні засади формування управлінського механізму забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства в умовах впливу сучасних загроз, які, на відміну від подібних, пропонують перелік функціональних складових, засади та визначені компоненти, що дозволило визначити місце та послідовність реалізації основних етапів формування управлінського механізму в системі забезпечення соціально-економічної безпеки;

- механізм інформаційно-аналітичного забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства в умовах впливу сучасних загроз, який, на

відміну від інших, інтегрує системи обліку, аудиту та аналізу як ядро інформаційної підтримки та визначає ключові інформаційні потоки, забезпечуючи при цьому цілісне, оперативне та релевантне інформаційне підґрунтя для ухвалення ефективних управлінських рішень і підвищення рівня соціально-економічної безпеки підприємства.

Ключові результати, що характеризуються науковою новизною, мають вагоме значення для розвитку подальших наукових досліджень і практичного впровадження заходів, спрямованих на вдосконалення механізму управління соціально-економічною безпекою підприємства в умовах сучасних викликів і загроз.

Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. У дисертаційній роботі Маланчука А. В. повною мірою досягнуто поставлену мету та вирішено наукове завдання, пов'язане з обґрунтуванням теоретичних положень і розробленням методичних та практичних підходів до формування управлінського механізму забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства в умовах сучасних загроз. За результатами проведеного дослідження автором сформовано низку наукових положень, висновків і рекомендацій, що мають елементи наукової новизни та відображають особистий внесок здобувача у розвиток теоретичних і прикладних засад менеджменту та економічної безпеки.

Комплексний характер дослідження забезпечено завдяки використанню широкого спектра загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. У процесі роботи застосовано методи аналізу й синтезу, індукції та дедукції, порівняння, систематизації, експертного оцінювання, анкетування, статистичного аналізу, лінійної множинної регресії, метод аналізу ієрархій, парних порівнянь, морфологічний аналіз, а також методологію IDEF та інші наукові підходи. Їх використання дало змогу всебічно дослідити процес формування та функціонування управлінського механізму забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства в умовах дії сучасних ризиків і загроз.

Зміст дисертаційної роботи свідчить про високий рівень підготовки здобувача, його здатність самостійно здійснювати наукові дослідження, обирати та обґрунтовувати необхідний методичний інструментарій, а також ефективно застосовувати сучасні методи наукового пізнання для вирішення складних управлінських завдань у сфері соціально-економічної безпеки підприємств.

Наукове та практичне значення результатів дослідження. У дисертаційній роботі автором подано результати дослідження, спрямовані на формування та вдосконалення механізму управління соціально-економічною безпекою підприємства в умовах дії сучасних загроз. Водночас запропоновані наукові положення мають вагоме науково-практичне значення для подальшого розвитку теоретичних і прикладних аспектів менеджменту та безпекознавства.

Практичне значення дисертаційної роботи підтверджується впровадженням окремих результатів дослідження у діяльність підприємств, зокрема ТОВ «ІНСТАПЛАСТ» (довідка про впровадження № 4/2025 від 03.11.2025), ТОВ «Гал-Дизайн» (довідка № 08.09.2025/1 від 08.09.2025), ТОВ «Писанка» (довідка № 3-2025 від 02.10.2025) та ТОВ «Лімасо Транс» (довідка № 092025-1.1 від 08.09.2025).

Крім практичного використання у діяльності підприємств, наукові результати дисертації застосовано у науковій та освітній діяльності Львівського державного університету внутрішніх справ, що підтверджується відповідними актами впровадження результатів дисертаційного дослідження у наукову діяльність № 24 від 24.09.2025 та в освітній процес № 64 від 24.09.2025.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. У процесі ознайомлення з дисертаційною роботою та науковими публікаціями Маланчука А. В. порушень принципів академічної доброчесності не виявлено. Використані у дослідженні наукові підходи, положення, цитати та інші результати праць вітчизняних і зарубіжних авторів супроводжуються належними посиланнями на відповідні джерела, що свідчить про дотримання здобувачем вимог академічної етики та наукової коректності.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Попри належний рівень наукової обґрунтованості отриманих результатів, логічність побудови дослідження та практичну цінність запропонованих положень, дисертаційна робота Маланчука Антона Михайловича, як комплексне наукове дослідження, містить окремі дискусійні аспекти та положення, що потребують додаткового обговорення, зокрема:

1. На с. 41 рукопису відображено рис.1.3. Основні елементи управлінського механізму забезпечення безпеки на підприємстві. Для полегшення сприйняття матеріалу доцільно було б уточнити структурну побудову через групування елементів за змістовими категоріями, організаційні, нормативно-правові, інформаційно-аналітичні, економічні. Разом із цим, варто було чіткіше окреслити, чи запропонований механізм є універсальним, чи адаптованим до підприємств певної сфери, а також, за можливості, доповнити його такими складовими, як стратегічні орієнтири та очікувані результати, принципи і функції управління безпекою, нормативно-правові та методичні засади, підсумкова оцінка ефективності механізму.

2. На с. 61 рукопису відображено рис. 1.6. Теоретико-імітаційна модель забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства. Разом із цим, для підвищення прикладної цінності моделі доцільно було б чіткіше конкретизувати об'єкти забезпечення соціально-економічної безпеки, а також детальніше відобразити взаємозв'язки між її елементами.

3. На с. 63 рукопису відображено рис. 1.7. Функціональні складові управлінського механізму забезпечення соціально-економічної безпеки на

підприємстві. У моделі недостатньо враховано такі аспекти, як оцінка та прогнозування ризиків, оперативне реагування на загрози, адаптація до змін зовнішнього та внутрішнього середовища, інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття рішень, а також інтеграція соціальної складової, ресурсного забезпечення та нормативно-правових вимог, що знижує повноту управлінського механізму.

4. У першому розділі дослідження, присвяченому теоретико-методичним аспектам управлінського механізму забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства в умовах впливу сучасних загроз, доцільно було б більш ґрунтовно розкрити саме соціальну складову безпеки. Розширення цього аспекту сприяло б формуванню комплексного бачення безпеки підприємства як системного явища, у якому соціальні параметри виступають не другорядним елементом, а важливою умовою довгострокової стабільності та конкурентоспроможності.

5. У підрозділі 2.1 проведено аналіз за період 2019-2024 рр., тоді як у підрозділі 2.2 розрахунки виконані лише за період 2019-2023 рр., а в підрозділі 2.3 за 2021-2024 рр. Для забезпечення коректності та порівнянності результатів доцільно проводити всі розрахунки за однаковий період, що дозволяє узгодити аналітичні дані підрозділів, забезпечити послідовність оцінки динаміки ключових соціально-економічних показників та отримати більш об'єктивну оцінку впливу соціально-економічних загроз на діяльність підприємств.

6. Для більшої цілісності та зручності сприйняття доцільно подати викладені у підрозділі 3.1 підходи у вигляді однієї узагальненої, структурованої моделі інформаційно-аналітичного забезпечення. Разом із цим, корисним було б чіткіше розмежувати її ключові складові, зокрема послідовність виконання інформаційних завдань, схему інформаційних потоків, технологію обробки та використання даних, а також механізм підтримки управлінських рішень.

Водночас зазначені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи і можуть бути розглянуті як орієнтири для подальших наукових пошуків та поглиблення досліджуваної проблематики.

Загальний висновок. Проведений аналіз дисертаційної роботи та наукових публікацій Маланчука Антона Михайловича дає підстави стверджувати, що дослідження є цілісною та завершеною науковою працею, у якій отримано нові, належним чином обґрунтовані результати. Вони

характеризуються актуальністю, науковою новизною та мають суттєве теоретичне й практичне значення. Досягнуті результати дозволили автору комплексно вирішити поставлене наукове завдання, що полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробленні методичних засад формування і реалізації управлінського механізму забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства в умовах впливу сучасних загроз.

Дисертація Маланчука Антона Михайловича виконана в межах міждисциплінарної освітньо-наукової програми «Економічна безпека соціально-економічних систем» та відповідає спеціальності 073 «Менеджмент». Її зміст узгоджується з вимогами Порядку підготовки здобувачів ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261), Вимогами до оформлення дисертацій (наказ МОН України від 12.01.2017 № 40), а також Порядку присудження ступеня доктора філософії (постанова КМУ від 12.01.2022 № 44).

З урахуванням викладеного, Маланчук Антон Михайлович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

РЕЦЕНЗЕНТ:

Завідувач кафедри загальної та соціальної психології
навчально-наукового інституту управління,
психології та безпеки Львівського
державного університету внутрішніх справ,
доктор психологічних наук, професор

Зоряна КОВАЛЬЧУК

